

Motion till riksdagen 2022/23:2188

av **Muharrem Demirok m.fl. (C)**

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Utbildning är en av grundstenarna i vårt demokratiska samhälle. Varje elev har rätt till en utbildning av hög kvalitet. En utbildning som utökar individens möjligheter i samhället, den personliga friheten och som leder till jobb. Utbildningen ska hålla hög kvalitet, från förskolan ända upp till universitets- och forskningsnivå. Vårt utbildningssystem behöver svara upp mot efterfrågan på kompetent arbetskraft och möjliggöra för yrkesväxling. Utbildningsväsendet behöver i större utsträckning samverka med samhälle och näringsliv så att utbildningar, såväl akademiska som yrkesinriktade, blir mer verklighetsnära och relevanta för arbetsmarknaden. Högre utbildning behöver komma hela landet till del.

Förskola

Förskolan lägger grunden för livslångt lärande. Genom att tidigt nå fler barn, ökar möjligheterna att ge alla barn likvärdiga chanser till en bra skolgång. De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, som

barn från socioekonomiskt utsatta eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Centerpartiet vill att fler barn ska få möjlighet att delta i förskoleverksamheten. Centerpartiet vill därför erbjuda en plats tidigt för fler barn, oberoende av om föräldrarna arbetar eller inte. Ett bra sätt att nå barn till nyanlända föräldrar är också att erbjuda integrationsförskola, där förskoleverksamheten bedrivs parallellt med SFI-undervisning för föräldrarna.

Bristen på förskollärare är dock ett hinder för att kunna utöka förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten i förskolan vill vi på sikt stärka yrkesstatus, arbetsvillkor och utbildning för förskolans personal genom ett brett kompetenslyft. Vi vill se karriärtjänster och att kompetensutvecklingsgarantin även ska gälla för pedagoger i förskolan. För att stärka barnskötarrollen ytterligare vill Centerpartiet, på sikt, se ett barnskötarlyft och en standardisering av grundutbildning för barnskötare. Det måste också bli lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare under tiden de arbetar i förskolan. Här behöver staten ta ett tydligare ansvar. Skolverket behöver se över hur man ytterligare kan möta kompetensbristen genom fler utbildningsplatser och för att få fler obehöriga pedagoger att nå en examen, exempelvis genom de pedagogiska utbildningarna (VAL, ULV och KPU). För att säkerställa nyexaminerade förskollärare i hela landet behöver lärcentrum utvecklas.

Grund- och gymnasieskola

Alla elever har rätt till en likvärdig skola av hög kvalitet. För Centerpartiet är det viktigt att varje elev ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd som krävs för att kunna nå kunskapsmålen och förverkliga sina drömmar. Det är utifrån elevernas förutsättningar och behov som skolans verksamhet ska utformas. Alla barn ska få chans till en god skolgång. Vi vill öppna upp och tillgängliggöra skolvalet för fler. Vi vill se ett skolpengssystem som bättre tar hänsyn till skolans olika ansvar och elevers behov, där kommuner ersätts för deras faktiska kostnader, som att se till att alla barn får en utbildning och att upprätthålla driften av små skolor. Oseriösa huvudmän som inte lever upp till skollagens krav underminerar välfärdens legitimitet. Här måste vi fortsatt ställa tydliga och hårda krav.

Elevernas kunskaper ska höjas genom hela utbildningssystemet. Det är avgörande för att motverka ett växande utanförskap. Vi vill se en stärkt och utbyggd elevhälsa som arbetar förebyggande. Det behövs bättre samverkan mellan skolhälsovården, hälso- och sjukvård och socialtjänst för att barn och unga ska få rätt vård och stöd. Att kunna ta del av sitt modersmål är viktigt för att stärka elevers kunskapsinhämtning, men det är också

identitetsskapande. Vissa partier vill minska denna möjlighet. Vi ser i stället att barn och ungdomar behöver få ökade möjligheter att studera sitt modersmål och ett behov av att fler modersmållärare utbildas.

Läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevens framgång i klassrummet. Centerpartiet ser fortsatt ett behov av att höja läraryrkets status. En del i det är en bra och utmanande lärarutbildning som tydligt är knuten till aktuell forskning. För en uppvärdering av läraryrket behöver det därför skapas förutsättningar för att utbudet av lärarutbildningar ska öka, kontinuerlig och systematisk kompetensutveckling, kollegialt lärande samt minskad detaljstyrning. Det behövs också tydliga karriärvägar, skickliga skolledare som leder det pedagogiska utvecklingsarbetet och mer klassrumsnära forskning. Onödigt administration behöver minskas.

Till gymnasiet är det en hög andel elever, jämfört med grundskolan, som aktivt väljer skola. För att kunna höja kvaliteten, erbjuda ett brett utbud av gymnasieprogram och möta arbetsmarknadens efterfrågan behöver samverkan mellan kommunerna stärkas. Det finns en stor efterfrågan på yrkesutbildning från näringslivet, samtidigt som just yrkesutbildningar väljs i allt mindre utsträckning. Det är ett problem. Yrkes- och lärlingsutbildningarna är viktiga för tillväxten. Det gäller inte minst för de små och medelstora företagen som ofta saknar kompetent arbetskraft. För att öka statusen måste utbildningarna vara av hög kvalitet. De ska vara relevanta, verklighetsnära och leda till jobb. Företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i genomförandet av utbildningen.

Vuxenutbildning

Våra yrkesliv blir längre. För att fler ska kunna och vilja arbeta längre tid måste det bli lättare att byta karriär senare i livet. Vi vill ha en vuxenutbildning som gör det lätt för människor att läsa in behörighet till yrkeshögskola och högskola. Det ska även vara lättare att komplettera sina studier eller satsa på yrkesinriktade utbildningar senare i yrkeslivet. Yrkesutbildningarna passar både för personer som precis gått ut gymnasiet och för dem som vill komplettera sin tidigare utbildning efter att ha arbetat i många år. Utbildningarna utvecklas i samarbete med näringslivet och är anpassade efter de behov som finns på arbetsmarknaden. Många får jobb kort tid efter utbildningen.

Det måste bli lättare att byta spår under sitt arbetsliv. Vi vill att yrkeshögskolan byggs ut och antalet korta kurser blir fler. För dem som läst ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan måste det bli lättare att läsa in behörighet till Yrkeshögskolan. Fler måste också få tillgång till yrkesinriktade kurser, för att kunna

komplettera en tidigare utbildning. Det är viktigt med utökat antal platser på yrkesvux så att fler kan studera, och att utbildningarna i större utsträckning utformas tillsammans med näringslivet. Utbildningarna måste också ges längre planeringsförutsättningar och antagningsreglerna ses över.

Folkhögskolorna har stor frihet att utforma sina kurser utifrån den profil som skolan har. Det gör att det är lättare för kursdeltagarna att utforma sin utbildning efter de behov, intressen och förkunskaper som varje elev har, genom både korta och långa utbildningar. Vi vill underlätta ytterligare för folkhögskolorna att vara en del av människors livslånga lärande.

Högre utbildning och forskning

Utbildning berikar både samhälle och individer. Tillgång till högre utbildning av god kvalitet i hela landet ökar människors möjligheter till jobb och trygghet, samtidigt som det gynnar näringslivet och vår gemensamma välfärd. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och omgivande samhälle är därför av största vikt. Centerpartiet vill verka för att lärosätena ska bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar. Vi behöver därför mer fristående lärosäten, likt stiftelser. Vi ser det som angeläget att stärka den akademiska friheten. Utan oberoende forskning och utbildning har vi svårare att identifiera, förstå och lösa samhällsproblem. Den akademiska friheten och yttrandefriheten måste bevaras. Utan dem begränsar vi kommande generationers strävan efter kunskap.

Utvecklingen går fort och arbetsmarknadens behov av kompetent arbetskraft är stor. Centerpartiet anser att studenter som vill jobba under studierna måste ges friheten att bestämma det själva. Centerpartiet vill att fribeloppsgränsen tas bort för lånedelen av studiemedlet. I dag spelar familjebakgrunden alltför stor roll om någon väljer att plugga vidare. Vi vill se stärkt information och vägledning för att bredda rekryteringen till högskolan. Vi måste också ta vara på den nya tekniken. Den nya tekniken och digitaliseringen öppnar upp för fler distansutbildningar som i kombination med kommunala lärcentra gör högre utbildning tillgänglig för fler. Centerpartiet vill stärka studenthälsan i hela landet och möjliggöra för deltidssjukskrivning för att studenter enklare ska kunna rehabilitera sig och komma tillbaka till studier.

Svensk forskning behöver stärkas för att stå sig i den internationella konkurrensen. Vi vill att Sverige ska ha världens bästa forskare – och då måste vi göra det attraktivt att forska här. Vi vill att det ska vara både prestigefullt, karriärdrivande och lönsamt för

forskare att kunna forska, både på universitet och ute i olika branscher. Sverige behöver bli mer attraktivt för investeringar i forskning och innovation. Vi behöver skapa attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer, och bättre villkor för företag att bedriva forskning i Sverige. Samverkan mellan lärosäten och med näringsliv är viktig för vår konkurrenskraft och behöver därför stärkas.

Centerpartiets överväganden

Tabell 1. Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Statens skolverk	1 319 762	19 872
1:2 Statens skolinspektion	546 884	-5 599
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	803 307	-2 765
1:4 Sameskolstyrelsen	59 667	-370
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	3 906 193	-1 028 500
1:6 Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan	259 837	±0
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet samt kvalitetshöjande åtgärder inom förskola	4 999 000	±0
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	200 720	±0
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	112 082	±0
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	1 151 526	-250 000
1:11 Skolforskningsinstitutet	25 714	-79
1:12 Praktisknära skolforskning	36 043	±0
1:13 Bidrag till lärarlöner	4 875 000	±0
1:14 Särskilda insatser inom skolområdet	203 418	±0
1:15 Statligt stöd för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling	6 658 000	±0
1:16 Bidrag till vissa studier	17 525	±0
1:17 Statligt stöd till vuxenutbildning	3 994 422	±0
1:18 Myndigheten för yrkeshögskolan	140 761	-404
1:19 Statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning	3 754 236	±0
2:1 Universitetskanslersämbetet	173 509	-527
2:2 Universitets- och högskolerådet	243 502	-819
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 028 199	-8 480
2:4 Uppsala universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 366 674	-9 851
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 350 343	-9 798
2:6 Lunds universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	2 466 462	-10 119
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	2 379 997	-9 928
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och utbildning på	1 767 794	-7 252

	forskarnivå		
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 964 583	-8 194
2:10	Stockholms universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 803 777	-7 400
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 592 610	-6 617
2:12	Umeå universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 249 048	-5 124
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 745 359	-7 273
2:14	Linköpings universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 081 958	-4 439
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	802 164	-3 345
2:16	Karolinska institutet: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 773 802	-7 277
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 327 305	-5 657
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	1 869 222	-7 669
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	761 365	-3 178
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	439 523	-1 803
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	774 514	-3 199
2:22	Karlstads universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	289 358	-1 187
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 204 546	-5 002
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	395 801	-1 624
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	899 925	-3 732
2:26	Örebro universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	326 772	-1 340
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	637 737	-2 645
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och utbildning på forskarnivå	291 374	-1 195
2:29	Malmö universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 078 634	-4 455
2:30	Malmö universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	304 322	-1 249
2:31	Mälardalens universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	695 645	-2 886
2:32	Mälardalens universitet: Forskning och utbildning på forskarnivå	286 544	-1 175
2:33	Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	286 053	-1 205
2:34	Blekinge tekniska högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	111 348	-457
2:35	Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på	218 801	-901

	grundnivå och avancerad nivå		
2:36	Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	56 410	-231
2:37	Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	124 960	-515
2:38	Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	35 379	-145
2:39	Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	569 707	-2 379
2:40	Högskolan i Borås: Forskning och utbildning på forskarnivå	107 553	-441
2:41	Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	488 276	-2 026
2:42	Högskolan Dalarna: Forskning och utbildning på forskarnivå	110 949	-455
2:43	Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	528 472	-2 189
2:44	Högskolan i Gävle: Forskning och utbildning på forskarnivå	117 807	-483
2:45	Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	461 501	-1 892
2:46	Högskolan i Halmstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	104 587	-429
2:47	Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	456 061	-1 901
2:48	Högskolan Kristianstad: Forskning och utbildning på forskarnivå	100 773	-413
2:49	Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	353 644	-1 486
2:50	Högskolan i Skövde: Forskning och utbildning på forskarnivå	67 509	-277
2:51	Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	425 654	-1 766
2:52	Högskolan Väst: Forskning och utbildning på forskarnivå	94 996	-390
2:53	Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	182 851	-756
2:54	Konstfack: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 530	-92
2:55	Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	70 663	-292
2:56	Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	13 217	-54
2:57	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	147 358	-608
2:58	Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå	22 667	-93
2:59	Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	480 644	-1 994
2:60	Södertörns högskola: Forskning och utbildning på forskarnivå	127 207	-522
2:61	Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	39 680	-142
2:62	Försvarshögskolan: Forskning och utbildning på forskarnivå	39 611	-101

2:63	Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	3 848 585	-15 961
2:64	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	1 003 999	4 045
2:65	Särskilda medel till universitet och högskolor	578 029	17 775
2:66	Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 815 236	-11 521
2:67	Särskilda bidrag inom högskoleområdet	67 780	±0
3:1	Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	7 380 846	±0
3:2	Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	420 061	±0
3:3	Vetenskapsrådet: Förvaltning	197 631	-563
3:4	Rymdforskning och rymdverksamhet	1 297 356	±0
3:5	Rymdstyrelsen: Förvaltning	46 759	-182
3:6	Institutet för rymdfysik	63 310	-140
3:7	Kungl. biblioteket	435 537	-3 865
3:8	Polarforskningssektariatet	67 414	-315
3:9	SUNET	49 183	±0
3:10	Överklagandenämnden för etikprövning	5 465	-17
3:11	Etikprövningsmyndigheten	51 758	-165
3:12	Nämnden för prövning av oredlighet i forskning	9 330	-54
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	87 995	±0
3:14	Gentekniknämnden	4 850	-12
4:1	Internationella program	81 589	±0
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	32 186	±0
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	11 096	-35
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	32 643	±0
Summa		94 991 971	-1 457 929

Centerpartiet avvisar delvis den föreslagna neddragningen på anslag 1:1. Vi anser att vissa resurser bör kvarstå för att Skolverket ska kunna genomföra de regionala kvalitetsdialogerna. Av denna anledning föreslås anslaget öka med 30 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 30 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 5 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 5 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:2 föreslås minska med 4 miljoner kronor till följd av att regeringens förslag om en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med

4 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet föreslår en förstärkt satsning på elevhälsan. Av denna anledning föreslås anslag 1:5 öka med 100 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet föreslår i denna budget höjda generella statsbidrag. För att finansiera detta föreslås anslaget minska med 685 miljoner kronor år 2023, då regeringens föreslagna förstärkning

rörande läromedel avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 555 miljoner kronor per år 2024–2025. Studier visar att riktade statsbidrag tenderar att missgynna mindre kommuner. Centerpartiet anser att det är mer prioriterat att låta kommuner få större inflytande över hur de använder sina resurser och att statlig detaljstyrning ska undvikas. Anslaget föreslås minska med 75 miljoner kronor år 2023 till följd av att en förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 250 miljoner kronor per år 2024–2025. Centerpartiet avvisar regeringens förslag om att omfördela 1,5 miljoner kronor till generella statsbidrag. Till följd av detta föreslås anslaget öka med 1,5 miljoner kronor år 2023 och beräknas öka med 1,5 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 200 miljoner kronor år 2023 till följd av att Centerpartiet föreslår en satsning på speciallärare, specialpedagogiska insatser och särskilda undervisningsgrupper på totalt 200 miljoner kronor, jämfört med nu gällande regler. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 200 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 100 miljoner kronor år 2023 till följd av att regeringens förslag om en tillfällig satsning på lovskola avvisas. Anslaget föreslås minska med 20 miljoner kronor år 2023 till följd av att ett förslag till förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 45 miljoner kronor per år 2024–2025. Anslaget föreslås minska med 50 miljoner kronor år 2023 till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 100 miljoner kronor per år 2024–2025.

Anslag 1:10 föreslås minska med 200 miljoner kronor till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp, motiverad av behovet av fler speciallärare, avvisas. Centerpartiet föreslår i budgetmotionen för 2023 i stället att de generella statsbidragen till kommunsektorn ökar. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 200 miljoner kronor per år från och med år 2024. Anslaget föreslås minska med 50 miljoner kronor till följd av att en föreslagen förstärkning på motsvarande belopp avvisas. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 50 miljoner kronor per år 2024–2025.

Centerpartiet föreslår en satsning på studenters psykiska hälsa, inklusive utformandet av ett system som tillåter studenter att vara deltidssjukskrivna. Av denna anledning föreslås anslag 2:64 öka med 8 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 8 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Centerpartiet föreslår en förstärkning av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). NCK bedriver en mycket viktig verksamhet, som bland annat inkluderar en stömlinje. För att möta det ökade trycket på stödlinjen samt det stora behovet av utbildning och

kompetensstöd föreslår Centerpartiet att anslag 2:65 ökar med 20 miljoner kronor år 2023. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 20 miljoner kronor per år från och med år 2024.

Därutöver föreslår Centerpartiet en sänkning av pris- och löneomräkningen, vilket påverkar de anslag som räknas upp med denna.

Muharrem Demirok (C)

Anders Ådahl (C)

Niels Paarup-Petersen (C)